

לך ללמוד מבהמות נזירות שהן כמפורשות, שאף עופות הרי הם כמפורשים! ? והרי:

התם גבי עופות של חייבי קניין, כיון ד"ולקחה שתי תורים או שני בני יונה" וכן "ועשה אותם הכהן אחד חטאת והאחד עולה" — **אמר רחמנא**, הרי למדנו: אין הקניין מתפרשות אלא **אי בלקיחת בעלים**, **אי בעשיית כהן**, ומאחר שלא נתפרשו על ידי הבעלים "קן סתומה" היא ואף לענין נפילה לנדבה —

אבל **הכא** (נמי) (3) בבהמות שהפריש לחטאת ועולת נזירות, כמפורשות הן מעצמן וכדאמר רבן שמעון בן גמליאל; ומשום:

דמי מצית אמרת הדין **חטאת תקרב עולה** כז-ב ונכי יכול אתה לומר שהבהמה אותה אנו מיעדים לחטאת, לעולה היא מיועדת להיקרב! ?

והרי **הכא** [זו המיועדת לחטאת] נקבה היא, ואילו **הכא** [קרבן העולה] זכר, ובהכרח שהנקבה של חטאת היא, והזכר של עולה

מוסיף קושיא על דברי רב חסדא! ?! ודברי התוספות בתירוץ לפי פשוטם אינם מובנים איך נתייבשה קושייתם, וכמו שתמהו המפרשים הובאו דבריהם ב"ארוזי הלכונן".

ג. ואולם אף שלא זכינו להבין את דבריהם, זאת על כל פנים למדנו מדבריהם [ראה לשונם], שרב פפא חלוק על רב שימי בעיקר סברתו, שלדעת רב שימי: אם תמצי לומר שההלכה נאמרה ב"מעות" דוקא, יש לנו למעט אף עופות; ואילו רב פפא סובר: אף ששאר דברים נתמעטו מפני שאינן "מעות", מכל מקום עופות לא נתמעטו.

וביאור סברתם הוא: לדעת רב פפא שם "מעות" שעליהם נתקבלה ההלכה הוא כהגדרה השניה שנתבארה לעיל בהערה, והיינו שבכלל "מעות" כל דבר שבקל יכול הוא לקנות בו את קרבנותיו, ולפי הגדרה זו, כשהפריש עופות שהם בעצמם ראויים לקרבן ודאי שהם בכלל ההלכה, ויפלו לנדבה, וזה הוא טעמו של רב חסדא, ולא תיקשי קושיית רב שימי.

3. ב"ברכת ראש", מחק מילה זו לפי דברי התוספות.

הבהמות לחטאת עולה ושלמים הרי היא קיימת אף לאחר מיתת הנזיר, שהראויה לחטאת תמות, והעולה והשלמים יוקרבו לשם מה שהן, ולא יפלו לנדבה, [ראה ברייתא בעמוד ב].

וסבר רב פפא, שלאחר מיתה בהכרח שאין הטעם משום שהבהמות הן כ"מפורשות", היות וסוף סוף לא פירשם בלשונו, אלא הטעם הוא משום שבבהמה לא נאמרה כלל ההלכה שמעות סתומין יפלו לנדבה; והיינו דקשיא על רב שימי, כי אם בעופות נאמרה ההלכה ד"מעות סתומין", הוא הדין בבהמות.

ב. הקשו התוספות: ומאי קא סלקא דעתין דרב פפא, והא מוכחא מדרב חסדא דעופות כסתומין דמיין והוא הדין בבהמה, ויש דוחק לומר דרב פפא סבירא ליה דרב חסדא ליתא וכו'! ?

ביאור קושייתם הוא, שלפי רב פפא הרי נמצא ש"קן סתומה" אינה "סתומה", ואם כן סותרים דבריו את דברי רב חסדא שמוכח מדבריו שלעופות יש דין מעות סתומין, וכי אטו חלוק הוא על רב חסדא! ? [ועוד תיקשי, שמשמעות הגמרא היא, שרב פפא בא ליישב את קושיית רב שימי מדברי רב חסדא על הכלל ש"מעות" דוקא, ולפי האמת אינו מיישב, אלא

הוא?! (1)

קושיית הגמרא הבאה מתבארת על פי דברי המפרשים שהובאו ב"ארוזי הלבנון".

כאן שבה הגמרא לדברי רב שאמר [לעיל כו ב] "לא שנו אלא מעות אבל בהמה הרי היא כמפורשת", ופירש רב נחמן את דבריו: לא שנו אלא תמימה, אבל בעלת מום הרי היא כסתומה"; ומתיב [הקשה] רב המנונא על דברי רב נחמן:

ומי אמרינן, וכי אכן הדין הוא דבהמה בעלת מום כסתומה דמיא, כלומר: יש לה דין "מעות סתומין"? (2)

והרי תא שמע ברייתא:

הלכה למשה מסיני, שאם מת האב שהיה נזיר והניח מעות שהפריש לקרבנות נזירותו, הרי הבן מביא אותם לקרבנות נזירותו אם היה נזיר, [ובלשון חכמים "מגלח על מעות

אביו"]; ובלבד שיהיו אלו "מעות סתומין", ושידור הבן בנזיר לאחר מות אביו על מנת לגלח על מעות אביו, ושאר פרטי דין זה מתבארים בסוף הפרק.

דתניא: כיצד אמרו "האיש מגלח על נזירות אביו":

בזמן שאביו היה נזיר, והפריש אביו מעות סתומין לקרבנות נזירותו, ומת האב, ואמר הבן לאחר מות אביו: הריני נזיר על מנת שאני מגלח על מעות אבי.

זהו שמגלח על מעות אביו.

אבל מי שהיה הוא ואביו נזירים, והפריש אביו מעות סתומין ומת, ואמר הבן: הריני מגלח על מעות אבי —

אינו מגלח עליהם כיון שלא היתה תחילת קבלת נזירותו על סמך מעות אביו, וכבר הוזקק להביא קרבנות משלו⁽³⁾, אלא יפלו

1. לפי מה שנתבאר לעיל בהערה בכיאר קושייתו של רב פפא; מתבארת עיקר דחייתו של רב שימי, שהוא סובר בהמות הרי הם כ"מפורשים" ממש אף לענין דין "מעות סתומין" ולא כפי שהיה סבור רב פפא שלענין דין "מעות סתומין", אין מועיל אלא פירוש בפה.

2. יש לפרש סברת רב המנונא שאף בהמה בעלת מום — שאין צריך להשהותה כדי למוכרה — אינה בכלל ההלכה ד"מעות סתומין", בשני אופנים: האחד: לא נאמרה ההלכה אלא ב"מעות" ולא בדברים אחרים כלל.

השני: אף שבהמה בעלת מום יכול למוכרה מיד, מכל מקום יותר בקל יקנה על ידי מעות

מאשר על ידי שוה כסף.

ונפקא מינה בין שני הפירושים: אם ב"עופות" — הראויות בעצמן לקרבן — נאמרה ההלכה, שלפי פירוש ראשון לא נאמרה בהם ההלכה, ולפי פירוש שני יש לומר כיון שאין צריך למוכרן אלא יביא אותם בעצמם, אם כן הם בכלל ההלכה [וכסברת רב פפא לעיל].

ומפשטות לשון הגמרא אין נראה שרב המנונא בא לחלוק על רב חסדא הסובר: "עופות" בכלל ההלכה, ואם כן משמע כפירוש שני; וראה לשון התוספות בעמוד זה בד"ה שהרי, וראה עוד מזה בהערות בהמשך הסוגיא.

3. נתבאר על פי הרא"ש; והתוספות כתבו "ודוקא שלא נדר הבן בחיי אביו וכו' שכך היא הלכה".

לנדבה כשאר מעות סתומין שהפריש נזיר ומת.

ואם היתה לו לאב הנזיר שמת, בהמה [בהמות] מופרשת לקרבנות נזירותו, אפילו נדר הבן בנזיר לאחר מיתת אביו אין הוא מגלח על קרבנות אביו, (4) אלא:

החטאת תמות, והעולה תקרב עולה, ושלמים תקרב שלמים. (5)

ומקשה הגמרא מן הרישא של הברייתא, שלמדנו: והפריש "מעות" לנזירותו, ומשמע שלא משכחת לה דין זה אלא במעות ולא בבהמה —

ומאי לאו דמה שלמדנו בברייתא: והפריש אביו "מעות" לנזירותו, דמשמע שלא תמצא דין זה אלא במעות, (6) היינו לומר דאפילו אם הפריש האב בהמה בעלת מום לא תמצא שהבן מגלח עליה, ומשום דאין בבהמה דין "מעות סתומין שהבן מגלח עליהם", והוא הדין לענין דין "מעות סתומין נופלין לנדבה".

ואם כן תיקשי לרב נחמן שאמר: "בהמה בעלת מום כסתומה דמיא!"? (7)

ומשינין: לא נקט התנא של הברייתא "מעות" כדי למעט בהמה בעלת מום, אלא

הבנת רב המנונא — שהפריש שלש בהמות בעלות מום כעין הקרבנות שהוא צריך להביא, וקא משמע לן שאין הוא מגלח עליהם, אלא זו שהיא דומה לקרבן חטאת מסתמא הוקדשה לדמי חטאת ולכן תמות, וזו שהיא דומה לעולה מסתמא היתה לדמי עולה ויביא בדמיה עולה, וזו הדומה לשלמים יביא בדמיה שלמים; ומזה הוכיח רב המנונא שבעלת מום כמפורשת דמיא. ב. ואינו מובן כלל, כי אין מוכח מהברייתא אלא כשבעלת המום היא "מפורשת" משום שהיא זהה לקרבן שהוא צריך להביא, ואין ללמוד מזה לסתם בעלת מום שהיא

כ"מפורשת", וכמו שתמה ב"קרבן אורה"?! ויש מי שדחק לפרש [על פי אותה דרך שדחק לפרש לעיל בעמוד א' בהערות], שלענין "מעות סתומין" כל עוד לא פירש בלשונו ואמר איזו לחטאת אין הן "סתומין" ואף שכוונתו היתה לחטאת, [וכסברת ה"קרבן אורה" שהובאה לעיל בהערות], וכיון שבברייתא הרי מבואר שאין לבהמות דין מעות סתומין, בהכרח שבבהמה בעלת מום לא נאמר כלל דין מעות סתומין.

4. כן מסתבר לפרש את כוונת הברייתא, שהרי היא עוסקת בדין גילוח על מעות אביו, ולא בסתם קרבנות נזירות לאחר מות הנזיר.

5. א. טעם הדין שאין הבן מגלח על בהמות אלו, הוא משום שהן כ"מפורשין" — כיון שלפי מינם אין הראויה לזה ראויה לזה, או שהברייתא עוסקת באופן שפירש בהדיא — ואין הבן מגלח על מעות אביו אלא ב"סתומין" ולא ב"מפורשין", ומטעם זה עצמו אינם נופלים לנדבה, כן נראה מדברי התוספות בד"ה מאי, [כגירסת "ארזי הלבנון"].

6. בהמשך הסוגיא יתבאר יותר, דקדוק הגמרא מן הברייתא דדוקא מעות ולא בהמה.

7. ביאור קושיית הגמרא [שהיא מן הרישא ולא מן הסיפא], נתבארה על פי המפרשים שהביא ב"ארזי הלבנון" אות קע לפי שיטת התוספות, ראה שם.

ואולם לפי פשטות לשון הגמרא וראה גם לשון התוספות, רא"ש, מפרש ושיטה מקובצת, משמע שהקושיא היא מן הסיפא, והיינו — לפי

ומשנינן: **הכי נמי**, כלומר: בלשון "מעות" ששנה התנא כלול אף בהמה בעלת מום, שהרי:

בעלת מום למאי קדישא!? לדמי, (8) [הרי בהמה בעלת מום למה היא קדושה!?! לדמיה היא קדושה], **ודמי היינו "מעות"**, כלומר: כל הקדוש לדמיו — וכגון בהמה בעלת מום — הרי הוא בכלל "מעות" שנזכרו בברייתא.

למעט בהמה **תמימה** שאינה ראויה לקרבנות נזירות, שבזו כולי עלמא מודו שאין לה דין "מעות שתומין" כמבואר בגמרא לעיל.

ומקשינן: **אבל** בבהמה בעלת מום אתה אומר **שכסתומנה דמיא!?** והרי אם כן **מאי איריא ברישא "מעות"**, לימא [יאמר התנא]:

היתה לו **"בהמה בעלת מום" יפלו לנדבה!?** (8)

ומפורשין הכל בבהמות, פירוש: בסיפא קתני "היתה לו בהמה מופרשת החטאת תמות וכו'", והיינו שאין הבן מגלח עליהם כיון שהן מפורשין, ואם כן גם ברישא היה לו לתנא לנקוט אופן של בהמות שתומות ולא מעות שתומות, ולחלק בבהמות עצמן בין שתומות למפורשות; ובהכרח שלעולם לא תמצא "בהמות שתומות" שלא נאמר בבהמה דין "מעות שתומות" בין בתמימה ובין בבעלת מום.

ג. לעיל בהערה הובאו שני ביאורים בדעת רב המנונא, ולפירוש אחד לא נאמרה ההלכה אלא במעות ולא בדבר אחר כלל; אך לפי המבואר כאן בסוגיא, מוכח בפשוטו שלא כצד זה, דאם כן, תיקשי לרב המנונא מה שמבואר בסיפא, דבבהמות לא נאמרה ההלכה משום שהם כמפורשין [ומכאן עיקר ההוכחה וכמו שכתבו התוספות שהובאו באות ב], והרי אם תמצי לומר כשיטתו, אין צריך לטעם שהם מפורשין, אלא תיפוק ליה שאינם "מעות"!?! ובהכרח שדוקא בעלת מום אינה בכלל ההלכה משום שצריך למוכרה ואינה נמכרת בקל כמו מעות, אבל קרבנות הנזירות עצמן הרי הן בכלל ההלכה; וכן הובאה ראייה לצד זה בהערה לעיל.

9. א. לכאורה משמע מלשון הגמרא, שעיקר ההלכה של "מעות" שתומין נאמרה דוקא בקדושת דמים, ובהמה תמימה שאינה בכלל

ג. השמועה נתבארה לפי מה שנראה בפשוטו, שקושיית הגמרא היא מדין "מעות שתומין" לענין גילוח על מעות אביו, [ולא מדין מעות שתומין הנופלים לנדבה, שנזכר דרך אגב בברייתא], והיינו משום שדין "מעות שתומין" לענין גילוח על מעות אביו, ודין "מעות שתומין" לענין שיפלו לנדבה, דין אחד להם וכמו שכתבו התוספות לקמן כח א ד"ה קתני, ולכן מקשה הגמרא מזה על זה.

אלא שמלשון התוספות הנזכרים — נראה, שקושיית הגמרא **כאן** לא היתה מדין גילוח על מעות שתומין, אלא מדין מעות שתומין הנופלין לנדבה, ראה שם היטב; וכן צריך עיון מלשונם בעמוד זה בד"ה שהרי, ראה שם היטב; וכן צריך עיון מלשון הגמרא בהמשך "לימא היתה לו בהמה בעלת מום יפלו לנדבה" ולא אמר "יגלח עליה", וראה גם בלשון הרא"ש, וכל זה צריך תלמוד.

8. א. בפשוטו לאו דוקא "יפלו לנדבה", שדין זה לא הוזכר אלא במציעתא ובדרך אגב, והקושיא היא מהרישא שב"מעות שתומין" מגלח על מעות אביו; וראה **בענין זה בהערה לעיל**.

ב. ביארו התוספות את הקושיא [לפי גירסת "ארזי הלבנון"]: "אמאי נקט ברישא מעות, הוה ליה למיתני ברישא היתה לו בהמה בעלת מום, דהכי הוי שפיר טפי למיתני דין שתומין

מתיב רבא לשיטת רב נחמן שבהמה בעלת מום כסתומה דמיא:

תניא: כתיב [ויקרא ד כב]: אשר נשיא יחטא וגו'. או הודע אליו חטאתו אשר חטא בה והביא את "קרבנו" שעיר עזים זכר תמים.

וכתיב [שם פסוק כז]: ואם נפש אחת תחטא בשגגה מעם הארץ וגו'. או הודע אליו חטאתו אשר חטא והביא "קרבנו" שעירת עזים תמימה נקבה על חטאתו אשר חטא.

וכתיב [שם פסוק לב]: ואם כבש יביא "קרבנו" לחטאת נקבה תמימה יביאנה.

ומה תלמוד לומר "קרבנו" בחטאת הכתובה

בפרשת "אשר נשיא יחטא": בקרבנו הוא יוצא, ואינו יוצא ידי חובת חטאתו בקרבן חטאת של אביו שמת. (10)

יכול לא יצא הבן בקרבנו של אביו שהפרישו —

אלא כשהוא מן הקלה על החמורה, שהפרישו אביו על חטא קל שאין בו מיתת בית דין, והבן רוצה לצאת בו על חטא חמור שיש בו מיתת בית דין — (11)

או מן החמורה על הקלה, שהפרישו אביו על חטא חמור, והבן רוצה לצאת בו על חטא קל. (12)

דכיון שהיא הולכת למיתה שוב אינה חוזרת להכשירה להתכפר בה הבן על אכילת חלב שאכל לאחר מיתת האב, וראה מה שהקשה שם מכח זה על שיטת התוספות; [ודבריו צריכים ביאור, שהרי מצינו כעין זה בבן שמגלח על מעות אביו כשנדר בנזיר לאחר מות אביו, אף שכבר חל על המעות דין שיפלו לנדבה, והברייתא הרי משוה בהמשך את הדינים].

ב. כשם שאין אדם יוצא בקרבן חטאת של אביו, כך אינו יוצא בקרבנות אחרים של אביו; ולכאורה הביאור הוא שמחטאתו אנו לומדים על כל הקרבנות, וצריך תלמוד.

11. על פי רש"י בכריתות כז ב.

12. עיקר החילוק אינו משום שחטאו של הבן קל יותר או חמור יותר, שאין בזה סברא אלא שלא יצא מן הקלה על החמורה, אבל למה לא יצא מן החמורה על הקלה; אלא עיקר הסברא היא משום ששני מיני עבירות הן, ואין יוצאין ממין זה על מין אחר.

ההלכה הוא משום שהיא קדושה קדושת הגוף, והרי לא כן פירשו התוספות לעיל את הטעם בבהמה תמימה שהיא כמפורשת! ? ויש לומר, שאין כוונת הגמרא להוציא "קדושת הגוף" אלא "קדושת הקרבה", ובהמה תמימה שאינה ראויה לקרבנות נזירות אינה קדושה "קדושת הקרבה", והרי היא בכלל "מעוֹת", אם לא מטעם התוספות שאינה בכלל "מעוֹת" משום שיש להמתין לה עד שיפול בה מום.

אלא שעדיין תיקשי: אם כן עופות לא יהיו בכלל מעוֹת סתומין, כיון שהם קדושים קדושת קרבן, ולא כן מבואר בסוגיא לעיל, וצריך תלמוד.

10. א. הקשו התוספות: למה צריך מקרא לזה, והרי חטאת שמתו בעליה הולכת למיתה! ? וב"שיטה מקובצת" בשם הרא"ש כתב, שהייתי אומר: אם יש לו בן שהוא צריך לקרבנו אז אינו הולך למיתה.

וכתב על זה ב"קרן אורה", שאין צריך לימוד אלא לאופן שנתחייב הבן קרבן בחיי אביו, אבל אם אכל חלב לאחר מיתת אביו, הרי פשיטא

בקרבנות נזירות שיגלח, כי על בהמה אפילו בעלת מום אין הבן יכול לגלח.⁽¹³⁾

אבל נאמר שיוצא הבן במעות שהפריש אביו לחטאת, אפילו מן החמורה על הקלה או מן הקלה על החמורה, שהרי אדם מגלח על מעות אביו בנזירות, והיות ומצינו בנזירות גילוח על מעות אביו, נאמר שבחטאת אדם מביאו ממעות שהניח אביו.⁽¹⁴⁾

לפיכך⁽¹⁾ תלמוד לומר: "קרבנו" אף בכשבה, כז-א כדי ללמד: בקרבנו הוא יוצא, ואינו יוצא בקרבן אביו ואפילו במעות אביו.

אבל יוצא בקרבן שהפריש אביו, כשהוא מן הקלה שעבר אביו על הקלה שעבר הבן, או מן החמורה שעבר אביו על החמורה שעבר הבן.

לפיכך תלמוד לומר "קרבנו קרבנו", כלומר: לפיכך נאמר עוד "קרבנו" בשעירה, כדי ללמד: בקרבנו הוא יוצא ואינו יוצא בקרבנו של אביו, ואפילו מן הקלה על הקלה ומן החמורה על החמורה.

יכול לא יצא בקרבן אביו בבהמה שהפריש, אפילו מן הקלה על הקלה ומן החמורה על החמורה, שהרי אין אדם מגלח על בהמת אביו בנזירות, כלומר: כי לא מצינו כעין זה

מגלח אלא במעות; ואינו כן, שהרי "עופות" יש להם דין "מעות סתומין" כמבואר בעמוד א, [והטעם, משום שעופות — העומדים בעצמם לקרבן — עדיפי ממעות], ואם כן נזיר טמא מגלח על עופות אביו [כי גם טמא מגלח על מעות אביו, ראה בסוף הפרק], על פי "קרן אורה" דף כז ד"ה שהרי.

ומעיקר הדין נזיר מגלח אף על בהמת אביו שהפרשה לקרבנותיו, וכמו "עופות", אלא שבהמה — הניכרת לפי מינה לאיזה קרבן היא מיועדת — הרי היא "מפורשת"; ולפי זה קשה קצת החילוק שמחלקת הברייתא בין בהמה למעות לענין בן הבא להתכפר בחטאת אביו, שהרי מצאנו בנזיר טמא "קרבנות" שהבן מגלח עליהם, ואפילו בבהמה שאינו מגלח, הרי אינו אלא משום שהיא "מפורשת"; וצריך לומר, שהיות ובמצאיאות לא תמצא בהמה שהבן מגלח עליה, לכן אינו מביא את חטאת אביו.

1. ב"ברכת ראש" מחק את המלים: "בזמן שהן סתומין ולא בזמן שהן מפורשין".

13. כך סבורה הגמרא עכשיו, ומכאן היא הוכחה הגמרא שאפילו על בהמה בעלת מום של אביו, אין נזיר מגלח, וכמבואר בהמשך הענין; ודוחה הגמרא שהכוונה לבהמה תמימה.

14. א. כתבו התוספות: ואף על גב שהיו המעות מפורשין לחטאת אביו, [כי מאחר שאינו חייב אלא חטאת הרי הוא כמפורש לחטאת, רבינו גרשום כריתות כז ב], וכי האי גוונא אינו מגלח על מעות אביו, מכל מקום כיון דבשום דוכתא מצינו דמגלח על מעות אביו [לכן הייתי אומר שהוא מביא את דמי חטאת אביו אפילו כשהן מפורשין].

וצריך ביאור: כיון שבנזיר נאמרה הלכה שהבן מגלח רק על מעות אביו הסתומין, אם כן בהכרח שבחטאת דעלמא אינו מגלח על מעות אביו המפורשין, כי אם כן, למה ייגרע נזיר שאינו מגלח על מעות אביו?! ואולם ב"באר משה" ד"ה ועוד, כתב, דבנזיר דוקא סתומין ולא מפורשין, ואילו בחטאת דעלמא אפילו מפורשין, ראה שם.

ב. נראה מדברי הברייתא שלא תמצא בן